

N:o 46.

Ank. till Riksd. kansli den 13 april 1894, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående rätt för Kongl. Maj:t att för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark disponera köpeskillingarna för vissa kronoegendomar.

(I. A.)

Under åberopande af bifogadt protokoll öfver finansärenden för den 17 mars innevarande år har Kongl. Maj:t i en samma dag aflåten proposition (n:o 49) föreslagit Riksdagen att medgifva, att köpeskillingarna för de kronoegendomar, rörande hvilkas försäljning beslut jemlikt kongl. brefven den 18 maj 1888 och den 29 maj 1891 komme att fattas under tiden till och med utgången af år 1897, måtte för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark af Kongl. Maj:t disponeras och följaktligen på Kongl. Maj:ts requisition från riksgäldskontoret utbetalas.

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling denna proposition blifvit hänvisad, har tagit del af de till densamma hörande handlingar och får till en början, under hänvisande till hvad i nämnda statsrådsprotokoll finnes anfördt i fråga om en utsträckt försäljning af kronans domäner, erinra, att, på sätt i statsrådsprotokollet meddelas,

Bih. till Riksd. Prot. 1894. 4 Saml. 1 Afd. 32 Häft. (N:is 46-48).

i fråga om dispositionen af de genom försäljning af smärre kronoegendomar inflytande medel är, hvad först angår de försäljningar, som ega rum enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874, eller sådana, som afse egendomar, hvilkas arrenden icke öfverstiga 200 kronor, genom Riksdagens i skrifvelse den 24 maj 1877 anmälda beslut stadgadt, att medlen må, i den mån tillfällen dertill sig yppa, användas till sådana inköp af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark, hvilka af Kongl. Maj:t pröfvas vara fördelaktiga och hvartill medel icke kunna beredas från det till skogsväsendet anvisade reservationsanslag. Dessa stadganden ega, enligt hvad af kongl. brefven den 6 juni 1879 angående försäljning af egendomar af nyssnämnda slag, hvilka efter den 29 maj 1874 kommit under kammarkollegii (numera domänstyrelsens) förvaltning, och den 27 juni 1887 angående försäljning af sådana i de norrländska länen belägna kronoegendomar, hvilkas arrenden öfverstiga 200, men icke 500 kronor, framgår, tillämplighet äfven å de försäljningar, som ega rum enligt dessa kongl. bref. Hvad åter angår köpeskillingarne för de egendomar, som försäljas med tillämpning af kongl. brefven den 18 maj 1888 och den 29 maj 1891, afseende, det förra sådana söder om Norrland belägna kronoegendomar, hvilkas arrenden öfverstiga 200, men icke 400 kronor, och det senare dylika egendomar, hvilkas arrenden öfverstiga 400, men icke 500 kronor, skola äfven dessa köpeskillingar, enligt föreskrifter i samma kongl. bref, användas till inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark, men Kongl. Maj:ts dispositionsrätt öfver nämnda köpeskillingar är likväl så till vida inskränkt, att endast köpeskillingarne för de kronoegendomar, rörande hvilkas försäljning beslut jemlikt sistberörda två kongl. bref fattas under tiden till och med utgången af år 1894, få för ändamålet af Kongl. Maj:t disponeras. I skrifvelse af den 16 maj 1889 anförde nemligen Riksdagen, i fråga om disposition af köpeskillingarne för egendomar, som försåldes enligt kongl. brefvet den 18 maj 1888, att i anseende till ämnets jemförelsevis ej ringa vikt och då det här gälde förvärfvandets af fastigheter, hvilkas skötsel måste blifva med kostnader förenad, Riksdagen ansett sig böra sättas i tillfälle att bilda sig ett omdöme om sättet för inköpen af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark, samt att, på det en sådan pröfning periodvis måtte kunna ega rum, Riksdagen funnit sig böra lemna Kongl. Maj:ts dispositionsrätt öfver de ifrågavarande medlen för tre år i sänder. Det till utgången af år 1891 gällande medgifvande, som af 1889 års Riksdag på grund af det sålunda anförda lemnades, förlängdes af 1891 års Riksdag att

gälla till utgången af innevarande år, i sammanhang hvarmed Riksdagen för samma tid lemnade enahanda medgifvande i fråga om dispositionsrätten öfver köpeskillingarne för sådana kronoegendomar, rörande hvilkas försäljning bestämmelser finnas meddelade i kongl. brefvet den 29 maj 1891.

Medan Kongl. Maj:t sålunda utan inskränkning till viss tid eger för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark disponera öfver köpeskillingarne för sådana kronoegendomar, hvilkas arrenden icke öfverstiga 200 kronor, samt för sådana i de norrländska länen belägna kronoegendomar, hvilkas arrenden öfverstiga 200, men icke 500 kronor, utginge deremot, enligt hvad statsrådet till förenämnda protokoll yttrat, med innevarande år den tid, för hvilken Kongl. Maj:t senast erhållit bemyndigande att för angifna ändamålet disponera köpeskillingarna för sådana söder om Norrland belägna kronoegendomar, hvilka i arrende lemna mer än 200 kronor, men icke utöfver 500 kronor.

Jemte erinran, att, enligt Kongl. Maj:ts beslut den 31 maj 1889, numera årligen till statsutskottet öfverlemnades uppgift ej mindre å de kronoegendomar, hvilka under nästföregående året blifvit försålda, än äfven å de inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark, hvilka under samma tid för kronans räkning egt rum, anför statsrådet härefter, att genom denna uppgift, hvilken upptoge pris och areal å inköpt skogsmark äfvensom de öfriga upplysningar rörande de ifrågasvarande inköpen, hvilka kunde finnas erforderliga, tillhandahölles sålunda Riksdagen det för verkställande af den utaf Riksdagen antydda pröfning erforderliga material.

Då statsrådet nu ginge att hemställa, att Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra framställning om förnyande för nästkommande treårsperiod af bemyndigandet att för inköp af skogsmark disponera köpeskillingarne för de senast omförmälda kategorierna af föryttrade kronoegendomar, ville statsrådet erinra, att under åren 1875—1893 för dylika inköp sammanlagdt utbetalts af reservationsanslaget för skogsväsendet 529,792 kronor 26 öre och af köpeskillingarne för försålda kronoegendomar 3,492,896 kronor 97 öre eller tillsammans 4,022,689 kronor 23 öre och att härför förvärfvats en areal af sammanlagdt 87,562 hektar 45,8 ar. De största af dessa inköp hade varit följande: Torrmyra m. fl. hemman i Jönköpings län, som inköpts för 130,000 kronor, Hvithult i Kronobergs län för 146,830 kronor, vissa hemman under Stjernarps fideikommiss i Hallands län för 182,500 kronor, Sjögedared m. fl. hemman i Elfsborgs län för 100,200 kronor, Granvik i Skaraborgs län för 300,000 kronor, en del af Skagersholm i samma län för

400,000 kronor, Kyrkskogen m. fl. hemman i Vermlands län för 170,000 kronor, Grönbo i Örebro län för 225,000 kronor samt utmark tillhörande Hede by i Jemtlands län för 122,490 kronor. I andra fall hade större kronoparker bildats genom successiva inköp af mark. Sålunda hade exempelvis den genom inköp af mark för en summa af 60,000 kronor år 1880 grundlagda Ebbegårde kronopark i Kalmar län utvidgats genom ytterligare markinköp, år 1886 för 40,000 kronor, år 1888 för 16,500 kronor och år 1890 för 74,655 kronor. Vesslarps kronopark i Kristianstads län, grundlagd år 1886 genom inköp af mark för 61,755 kronor, hade utvidgats genom ytterligare markinköp, år 1889 för 1,000 kronor, år 1891 för 8,500 kronor, år 1892 för 3,000 kronor och år 1893 för 46,900 kronor o. s. v. I åter andra fall hade grundstommen till kronoparken utgjorts af skogsmark, som afsöndrats från någon kronoegendom, hvarefter den sålunda grundlagda kronoparken utvidgats genom markinköp från enskilda personer äfvensom genom ytterligare afsättningar af kronomark för ändamålet. Såsom exempel härpå anför statsrådet, att, sedan från indragna militiebostället Fägerhult i Hinneryds socken af Kronobergs län större delen af utmarken, eller 442,18 hektar, blifvit afsatt till kronopark, förenades med denna kronopark år 1891 indragna militiebostället Hamneda n:o 5 Kronogård med en utmarksareal af 133,19 hektar, år 1892 1,055,55 hektar, från angränsande hemman för en köpeskilling af 35,359 kronor inköpt utmark samt indragna militiebostället Bökhult med en utmarksareal af 138,65 hektar, år 1893 två för en köpeskilling af 7,000 kronor inköpta hemman med en areal af 144,76 hektar samt den 14 innevarande mars indragna militiebostället Bjernhult med en areal af 175,91 hektar. Smärre hemman eller hemmansdelar hade icke inköpts i andra fall, än der utsigt förefunnits att genom ytterligare markinköp eller afsöndring af skogsmark från kronoegendomar kunna bilda en större skogscomplex, ett syftsmål, hvars realiserande i afsedd utsträckning naturligen ofta kunnat fördröjas genom hvarjehanda omständigheter, såsom, bland annat, den, enligt hvad erfarenheten visat, ofta förekommande benägenheten hos egarne af angränsande hemman att uppdrifva priset på sin jord, då de förväntade, att staten skulle uppträda som spekulant. För skogslös hed- eller ljunghärad, hittills endast använd till bete, fordrades ofta ett pris, som funne sin förklaring i det värde, jorden såsom dylik betesmark hade för egaren, men stälde sig för högt, då fråga blefve om markens inköp för att användas till skogsodling.

Att de kapital, staten använde för de ifrågavarande inköpen af skogsmark, icke under den första tiden kunde lemna skälig ränte-

afkastning, vore en gifven sak. Ofta nog vore marken alldeles skoglös och vållade sålunda under en tid framåt staten endast utgifter. Men då på de betydliga arealer, staten på detta sätt förvärfvat och allt jemt förvärfvade, skogen hunnit uppväxa och komma till mognad, hade ock staten uti den vunnit en tillgång, som, äfven ur enbart finansiell synpunkt sedt, komme att för staten ega ett högst betydligt värde.

Enligt hvad den till 1893 års Riksdag öfverlemnade förteckningen å under år 1892 afslutade inköp af mark för kronans räkning i och för bildande af kronoparker utvisar, hade den för sådant ändamål under sistnämnda år inköpta mark utgjorts af 1,390 hektar 85 ar inegor och 22,906 hektar 84 ar utmark; och af en under innevarande riksdag statsutskottet tillhandahållen dylik förteckning å inköp under år 1893, hvilken förteckning kommer att i annat sammanhang för Riksdagen framläggas, inhemtas, att af de under år 1893 för ifrågavarande ändamål inköpta marker voro 854 hektar 75 ar inegor och 5,709 hektar 65 ar utmark. Af förenämnda för statsverket år 1892 förvärfvade inegor belöpte sig exempelvis 330 hektar 44 ar å vissa förut till Stjernarps fideikommiss hörande hemman.

Med afseende härå har utskottet velat uttala den mening, att det visserligen vore önskligt, att endast utmark blefve för ifrågavarande ändamål inköpt; men då gifvetvis inköp af skogsmark eller till skogsodling tjenlig mark i allmänhet icke kan ega rum utan att i sammanhang dermed äfven annan jord förvärfves, blifver härå en följd, att, såsom ofvan visats, ej obetydliga inegor på detta sätt komma i statens ego. Vid sådant förhållande anser utskottet oegentligt, att äfven dessa marker, såsom nu eger rum, äro ställda under skogsstatens förvaltning; utan synas desamma, der de ej äro af allt för ringa areal och betydelse eller för annat skogsstatens behof användbara, lämpligen böra förvaltas på enahanda sätt som statsverkets öfriga jordbruksfastigheter, så att de, under uppsigt af domänintendenterna, varda i afseende å utarrendering m. m. likställda med öfriga jordbrukdomäner.

Under uttalande härå får Utskottet hemställa,

att Riksdagen må, med bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit, medgifva, att köpeskillingarne för de kronoegendomar, rörande hvilkas försäljning beslut jemligt kongl. brefven den 18 maj 1888 och den 29 maj 1891 fattas under tiden till och med utgången af år 1897, må för inköp af skogbärande eller till

skogsbörd tjenlig mark af Kongl. Maj:t disponeras och följaktligen på Kongl. Maj:ts requisition från riksgäldskontoret utbetalas.

Stockholm den 13 april 1894.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.